

Reach-kello tikittää

■ EU:n kemikaaliasetuksen toimeenpano on lähtenyt käyntiin joutuisasti. Suurille eurooppalaisille toimijoille Reachin marssijärjestys on jo tuttu, mutta maanosan ulkopuolella tietoa tarvitaan kiireesti lisää. Esirekisteröinnin osalta punainen stop-valo syttyy joulukuun alussa.

Teksti ja kuvat: Päivi Ikonen

Heinäkuinen Helsinki viettää kesälomaa leppeässä lämmössä. Suomen pääkaupungin puistot, bulevardit ja rannikkoristeilyt täyttyvät turisteista ja muista kiireettömistä kulkijoista.

EU:n kemikaalivirastossa ECHA:ssa joutilaasta lomatunnelmasta ei ole tietoakaan. Kesäkuun ensimmäisenä käynnistynyt kemikaalien esirekisteröinti on pitänyt talon väen kiireisenä. Alkuun kangerteli tietotekniikka, mutta aineiden bulkkisyöttömahdollisuus REACH-IT-ohjelmaan saatiin sekini lopulta toimimaan.

Nyt helteessä on erityisesti kemian alan toimijoita palveleva help desk. Sinne sataa tiuhenevaan tahtiin kysymyksiä eri puolilta maailmaa Kiinasta Yhdysvaltoihin. Suurin osa tiedusteluista tulee nimenomaan unionialueen ulkopuolisista maista.

”Se on ollut meille pieni yllätys”, sanoo kemikaalivirastossa jäsenvaltioiden komitean puheenjohtajana toimiva **Anna-Liisa Sundquist**.

”Viesti esirekisteröinnistä ei selvästikään ole täysin mennyt perille EU:n ulkopuolella.”

Sundquistin mukaan on käynyt ilmi, että EU:n ulkopuoliset toimijat ovat laajalti epätietoisia siitä, miten niiden tulisi tässä vaiheessa toimia.

”Monet luulevat, että heidän pitäisi nyt esirekisteröidä aineitaan. Tosiasiassahan he eivät voi eivätkä saa tehdä sitä itse, vaan heidän pitää

hankkia itselleen niin sanottu ainoa edustaja, joka huolehtii asiasta. Toisen vaihtoehto on, että maahantuoja hoitaa esirekisteröinnin.”

Virasto pyrkiikin nyt aktiivisesti tiedottamaan asiassa. Yksi keino on Helsingissä 10. lokakuuta järjestettävä Sidosryhmäpäivä, jolloin on tarjolla myös ei-eurooppalaisten kaipaamaa informaatiota. Oikean tiedon perillesaamisessa ei ole aikaa hukattavana, sillä esirekisteröintivaihe päättyy ensimmäinen joulukuuta.

”Nyt on vain sopeuduttava”

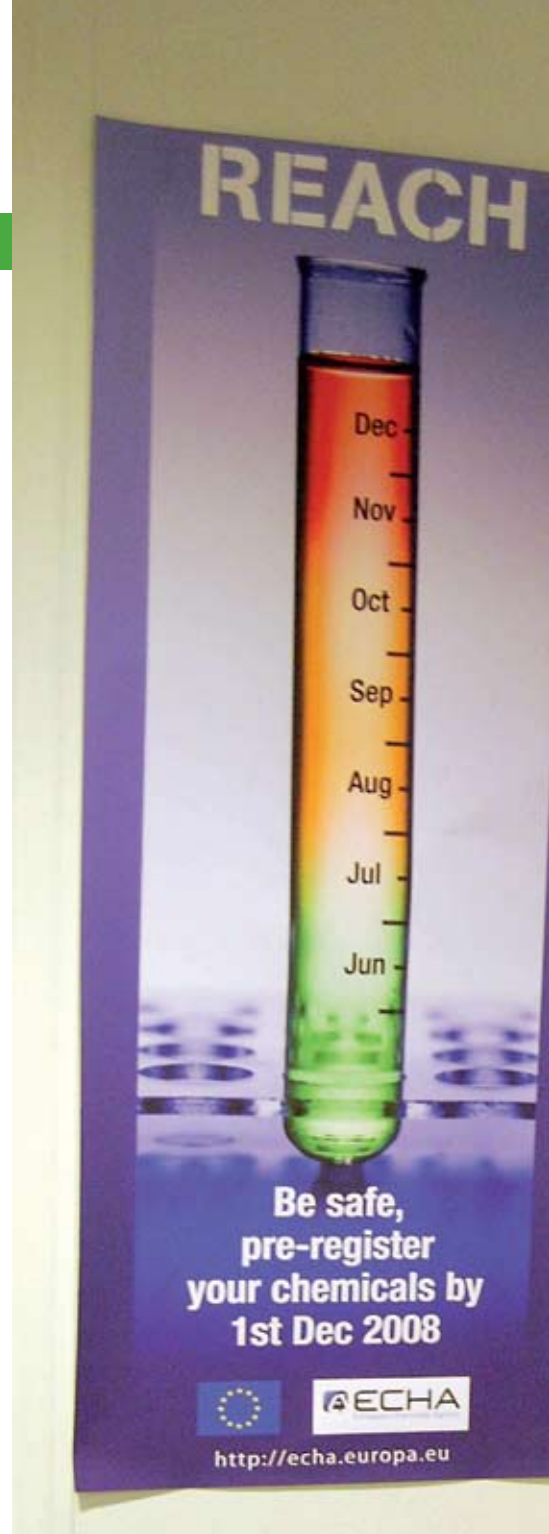
Vaikka kemikaaliasetus on jo siirtynyt parlamentaarikoilta toimeenpanijoille, yrityksistä kuuluu yhä nurinaa lainsäädännön vaikeaselkoisuudesta ja sen edellyttämien toimenpiteiden työläydestä.

Anna-Liisa Sundquist myöntää Reachin olevan iso kakku haukattavaksi.

”En ihmettele valituksia asetuksen vaikeaselkoisuudesta. Varmasti tämä vaatii teollisuudelta harjoittelua. Toisaalta esirekisteröintihän ei vielä ole monimutkaista.”

Paljon on kiinni asenteesta ja tahdosta toimia oikein.

”Reach vaatii joka paikassa, niin Euroopassa kuin sen ulkopuolellakin, uutta asennoitumista. Nyt on

”Kemikaalien esirekisteröinnistä on huolehdittava ennen kuin mittari joulukuun alussa kääntyy punaiselle”, muistuttaa Anna-Liisa Sundquist kemikaalivirastosta.

vain sopeuduttava siihen, että EU:ssa on uusi kemikaalilainsäädäntö.”

Alan toimijoiden kohtaamiin hankaluuksiin kemikaalivirastossa suhtaudutaan toki vakavasti. Suurilla yrityksillä Reach-asiat ovat yleensä hallinnassa, mutta pienten tietämys ei aina riitä eikä joka kohdassa isompienkaan.

Sundquistin mukaan esimerkiksi kemikaalien maahantuoja ongelmana voi olla

Lisätietoja täältä

www.echa.eu
www.cefic.be
www.chemind.fi

Vaarallisimpia aineita alettu jo korvata

Vaikka kemikaaliasetuksen toteuttaminen on vasta alkumetreillä, sen perimmäinen tarkoitus on Anna-Liisa Sundquistin mielestä osin jo saavutettu. Monien ympäristölle tai ihmiselle haitallisten aineiden käyttö on päättynyt ilman, että se olisi nimenomaisesti kielletty.

”Reach on aiheuttanut pohdintaa. Yritykset ovat nyt ensi kertaa inventoineet, mitä aineita ne käyttävät ja luopuneet sellaisista, jotka eivät ole niille välttämättömiä”, Sundquist sanoo.

”Yritykset ovat implisiittisesti tienneet, että niillä on vaarallisia aineita. Ne eivät vain ole kiinnittäneet asiaan huomiota, koska sillä ei ole ollut mitään seurauksia. Nyt ne miettivät tarkkaan, onko jokin aine todella välttämätön.”

Selvää on silti, että joidenkin mahdollisesti hyvinkin haitallisten kemikaalien käyttöä on pakko yhä jatkaa, koska korvaavaa ainetta ei – ainakaan toistaiseksi – ole tarjolla. Tällaiset aineet on kuitenkin päätetty etsiä, tunnistaa ja tehdä luvanvaraisiksi.

Heinäkuun puoliväliin mennessä jäsenvaltioista oli tullut kemikaalivirastolle 16 ehdotusta aineista, jotka ehdottajan mielestä aiheuttavat poikkeuksellista huolta. Aikarajaa ehdotusten tekoon ei ole, joten odotettavissa lienee lisääkin.

”Ehdotetut aineet ovat esimerkiksi syöpää aiheuttavia tai ympäristöön biokerkyviä. Tiedot niiden vaarallisista ominaisuuksista ovat jo olemassa, joten niitä ei tarvitse enää erikseen testata”, Sundquist selventää.

Parhaillaan on käynnissä ehdotusten julkinen konsultointi ja kommentointi. Jos jäsenvaltioiden välinen komitea sen jälkeen yksimielisesti määrittelee aineen suurta huolta aiheuttavaksi, se joutuu luvanvaraisten listalle. Sinne päätyneitä aineita saa käyttää vain viranomaisluvalla ja vain erikseen määrättyihin tarkoituksiin.

Lupamenettely saattaa supistaa kemikaalien nykyisiä käyttömääriä Sundquistin mukaan radikaalistikin. Samalla se kannustaa kehittämään korvaavia aineita.

”Haitallisimmat aineet pyritään tietysti korvaamaan toisilla. Aletaan etsiä parempia niiden tilalle, ja vaarallisista voidaan vähitellen luopua.”

se, että esirekisteröinti vaatii aineen identifiointia.

”Sitähän monikaan maahantuojia ei pysty tekemään, vaan sen on saatava tiedot päämieheltään eli valmistajalta. Tämä voi joskus olla hankalaa.”

Jos Reach on vielä kysymysmerkki Atlantin ja Siperian tuolla puolen, ei tieto ole Euroopassakaan saavuttanut kaikkia. Jokaisesta jäsenvaltiosta löytyy pieniä ja keskiuuria yrityksiä, joiden käsitys kemikaaliasetuksen mukanaan tuomista muutoksista on hämärä tai olematon.

”Pk-sektori on yhä iso ongelma. On nyrrkipajoja, jotka tuovat omia kemikaalejaan maahan. Miten sellaiset Reach-prosessista selviävät, jää kyllä nähtäväksi.”

Nähtäväksi jää myös se, mitä tapahtuu, jos nyt käytössä olevia aineita jää mah-

dollisesti runsaastikin esirekisteröimättä määräaikaan mennessä. Vaihtoehtoja ei kuitenkaan ole.

”Siinä ei voi paljon tehdä. Meidän on edettävä asetuksen mukaan. Jos aine ei ole esirekisteröity, se on rekisteröitävä heti ilman esirekisteröinnin suomaa siirtymäaikaa.”

Mitä ”heti” merkitsee käytännössä, on Sundquistin mukaan toinen asia.

”Sitä ei ole asetuksessa määritelty, vaan riippuu kunkin maan viranomaisista ja kansallisesta lainsäädännöstä, miten ”heti” missäkin tulkitaan.”

Jäädäänkö 30 000 aineen esirekisteröintitavoitteesta, ei Sundquist osaa ennustaa. ”Voiko näin käydä, on kansallisten viranomaisten tehtävä arvioida.”

Valvonta kansallisten viranomaisten harteilla

Joulukuusta alkaa uusi ajanlasku. Esirekisteröimättömiä kemikaaleja ei saa enää valmistaa, maahantuoda, myydä, ostaa eikä käyttää. Kuka valvoo, että näin toimitaan?

”Jäsenvaltioiden kansalliset viranomaiset”, Anna-Liisa Sundquist vastaa.

”Yhteistä valvontaaahan ei voida suorittaa. Tämä perustuu EU:n perussopimukseen, jonka mukaan jokainen Reachin piiriin kuuluva maa hoitaa valvonnan itse.”

Reach tekee kuitenkin pienen poikkeuksen unionin pääperiaatteeseen. Valvonta-asioiden foorumissa on meneillään kemikaalivalvonnan harmonisointihanke, jonka on tarkoitus tarjota valtioille kehys ja yhteiset suuntaviivat.

”Kansalliset viranomaiset” puolestaan tarkoittaa isoa joukkoa eri hallinnonalojen väkeä sekä valtiollisella, alueellisella että paikallisella tasolla.

”Reach on hyvin monimuotoinen, joten sen valvontakin on monimuotoinen asia. Asetus koskettaa terveyden, työntekijöiden, käyttäjien, kuluttajien sekä ympäristön suojelua. Kaikki vastaavat viranomai-

set ovat siis mukana, sekä lisäksi rajavalvonta ja tulli.”

Valvonnan koordinointi on ministeriöiden kontolla, Suomessa sosiaali- ja terveysministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä ympäristöministeriön. Suomen valvontajärjestelmä on Sundquistin käsityksen mukaan tyyppillinen myös muille EU-maille.

”Käytännössä tarkastavat viranomaiset voivat esimerkiksi etsiä työpaikoilta kemikaaleja. Jos siellä huomataan jotakin luvantonta, he voivat purkaa koko ketjun maahantuojaan ja valmistajaan asti.”

Valvottava kenttä on kuitenkin laaja ja tehokas valvonta urakkana aikamoinen, monien mielestä lähes toivoton. Alalla on pelätty, että edessä on uuden ammattikunnan, kemikaalijobbareiden, ja pimeiden kemikaalimarkkinoiden synty.

”Pelko on reaalin”, Sundquist myöntää.

”Tällaisten markkinoiden laajuutta on tosin vaikea arvioida. Kaikki riippuu siitä, miten valvonta saadaan toimimaan. Valvontahan on niiden etu, jotka noudattavat lainsäädäntöä ja hankkivat kemikaalit laillisesti.”

Helsingin Annankadulla sijaitsevassa Euroopan kemikaalivirastossa eletään kiireisiä aikoja. Kemikaaliasetus Reachin toimeenpano käynnistyi kesäkuun alussa.